

Māmiņu Klubs: Bērnu primārajai veselības aprūpei nepieciešama sistēma un atbalsts pediatriem

2012.gada 18.decembrī.

Katru gadu vecāku organizācija un medijs "Māmiņu Klubs" veic vecāku aptauju par apmierinātību ar mātes un bērna veselības aprūpi Latvijā. 2012.gada decembrī aptaujā piedalījās vairāk kā 500 vecāku ar bērniem līdz skolas vecumam, iezīmējot tendences un izaicinājumus.

Tikai 17% respondentu šobrīd ir apmierināti ar bērnu veselības aprūpes sistēmu Latvijā. 57% uzsver, ka ārsti nav pietiekami pieejami brīdī, kad to vajag. 10% uzskata, ka ārstu kvalifikācija nav pietiekama, bet 6% ir vīlušies aprūpes sistēmā un 5% uzskata, ka par pakalpojumiem ir pārāk daudz jāmaksā.

Vecāki vēljoprojām sūdzās par pārāk garām rindām pie speciālistiem un par sistēmu, ka maksas ārsti ir ātrāk pieejami, savukārt, valsts apmaksātie pakalpojumi liek gaidīt. Garās rindas ir problēma bērniem, kam nepieciešama steidzama speciālista konsultācija, rehabilitācija, fizioterapija utml. pakalpojumi. Vecāki jūtas diskriminēti, redzot sistēmu, kur bez rindas iespējams tikt tad, kad tiek maksāts. Nereti maksas pakalpojumi un ārsti, kas tos sniedz, tiek vērtēti kā kvalitatīvāki.

61% aptaujāto bērni ir uzskaitē pie ģimenes ārsta, tikai 28% - pie pediatra. 7% vecāku izvēlas bērnam divus ārstus - gan ģimenes ārstu, gan paralēli - maksas pediatru.

Lai gan pediatrs pēc specializācijas ir kompetentāks speciālists tieši mazu bērnu aprūpē, valsts sistēma vairāk atbalsta ģimenes ārstus, savukārt, vecāki ir vairāk neapmierināti ar ģimenes ārstu pieejamību un kompetenci, kā arī konsultāciju kvalitāti. Kā zināms, ģimenes ārsti ir noslogoti, ar lielu pacientu skaitu uz prakses vietu, līdz ar to zīdaiņu un mazu bērnu aprūpei ne vienmēr izdodas atrast kvalitatīvu laiku, doties mājas vizītēs vai jaundzimušo patronāžā.

Šobrīd pediatri ir primārās pieejamības ārsti, taču sastopami un tiek gatavoti darbam stacionāros, kas pēc būtības izņem šos speciālistus ārā no primārās aprūpes - tur, kur viņu zināšanas palīdzētu rūpēties arī par bērnu veselības profilaksi, ne tikai par slimību ārstēšanu.

Profilakses trūkumi

Pirmajos dzīves gados bērns ir jāved pie ārsta uz profilaktiskajām pārbaudēm, tomēr pēc Māmiņu Kluba novērojumiem, šīs konsultācijas neiekļauj pietiekami plašu un padziļinātu izglītojošu informāciju par tādiem jautājumiem kā bērna ēdināšana ar krūti, veselīgs uzturs, bērnu traumatisma risku izvērtēšanu, vakcinācija, jo šādām pārrunām nereti nav laika. Cita aina ir tad, ja vecāks izvēlas bērnam maksas pediatru, kurš var konsultācijai veltīt 30 minūtes līdz 1 stundai ierindas ārsta 15 minūšu vietā.

Ārstu konsultatīvo darbu par profilakses jautājumiem palīdzētu risināt arī vienota izglītojošo materiālu bāze vecākiem, taču tādu ir maz vai tie ir fragmentāru kampaņu rezultāts.

52% vecāku ir apmierināti ar sava bērnu ārsta kompetenci konsultēt par ar bērna veselības aprūpes un profilakses jautājumiem; 19% uzskata savu ārstu par zinošu, bet neapmierina tas, ka ārsts ar informāciju nedalās; 18% nav apmierināti ar sava bērnu ārsta zināšanām un spiesti meklēt papildus konsultācijas pie citiem speciālistiem. 2% vecāku uzskata sevi par zinošākiem par savu bērnu ārstiem, bet 8% uzskata, ka ārsti neņem vērā vecāku viedokļus, ir pārāk direktīvi, neizskaidro būtību, ir pavirši un steidzīgi.

Vecāki visbiežāk nav apmierināti, ka ārsts nepietiekami skaidro, kā saņemt nosūtījumus pie citiem speciālistiem; tāpat nav bijuši apmierināti ar ārsta kompetenci bērna slimību izskaidrošanā, nesaņem pietiekami plašu informāciju par vispārējo bērna attīstību un augšanu, profilaktiskajām potēm, kādēļ nepieciešama katra vakcinācija un krūts zīdīšanu, bērna uzturu.

Vecāki visaugstāk vērtē tādu bērnu ārstu, kurš:

1. Ir pieejams brīdī, kad bērns ir saslimis - sniedz konsultācijas arī pa tālruni, ārpus pieņemšanas laika
2. Mazus, sasirgušus bērnus labprāt apmeklē mājas vizītēs, nevis liek nākt uz poliklīniku, gaidīt kopējās rindās ar slimiem pieaugušajiem
3. Ir nodrošinājis jaundzimušā patronāžu
4. Pietiekami izskaidro bērna saslimšanu, sniedz nosūtījumus pie citiem speciālistiem
5. Sniedz plašu informāciju par vispārējiem, ar bērna profilaksi un aprūpi saistītiem jautājumiem; velta vairāk laika vienai vizītei.

Ir ļoti būtiski, lai pirmā uzticības persona jaunajiem vecākiem ar bērnu ir tieši ārsts, nevis interneta forumi vai saklausīta, apšaubāma informācija. Tas ir būtisks priekšnoteikums arī bērna drošībai, uzskata *Māmiņu Klubs*, kas ik dienas strādā ar vairāku desmitu tūkstošu vecāku lielu auditoriju: "Mēs redzam tos stereotipus un nezināšanu, ar kādām sava bērna aprūpē iesaistas paši vecāki - ar kādiem jautājumiem māmiņas pavada laiku forumos, tā vietā lai steigšus sazinātos ar savu bērnu ārstu. Kāpēc tas nenotiek? Kāpēc uzticēšanās tradicionālajai bērnu veselības aprūpes sistēmai zūd un tā vietā nāk alternatīvie veidi, "zaļais dzīvesveids", nevakcinēšanās, bērna pakļaušana riskantiem eksperimentiem? Tas ir tāpēc, ka konkrētajai mātei nav uzticības pilnas attiecības ar sava bērna ārstu.", stāsta www.maminuklubs.lv portāla redaktore Kristīne Damškalne.

Lai gan Latvijā noteikts, ka bērnu veselības aprūpe ir pieejama bez maksas, vecākiem trūkst zināšanu, ko tieši valsts apmaksā un par ko nāksies šķirties no saviem līdzekļiem. **55% ir maksājuši par bērnu veselības aprūpi (21% no tiem ir maksājuši regulāri);** 45% aptaujāto nav nācies maksāt. Biežāk ir nācies maksāt tieši par pakalpojumu, lai tiktu bez rindas; par rehabilitāciju un fizioterapiju, nozīmīgiem baseinu apmeklējumiem, kuri nepieciešami zīdaiņu vecumā, bet rindas ir pārāk garas, līdz ar to vecāki izvēlas maksāt paši. Speciālisti, par kuru pakalpojumiem parasti jāmaksā ir alergologs, dermatologs, neirologs, ausu un degunu ārsts, fizioterapeits, masāžists, bērnu ķirurgs, osteopāts, homeopāts. Arī tādi izmeklējumi kā ultrasonogrāfija, specifiskas analīzes, manipulācijas (deguna skalošana, kārpju noņemšana) prasījusi papildu izdevumus. Tāpat vecāki nav apmierināti, ka jāmaksā par vakcināciju - piemēram, ārsts iesaka veikt ērcu encefalīta vai rotavīrusa poti, bet par to jāmaksā vecākiem.

44% aptaujāto vecāku atzina, ka ir nācies maksāt par tādiem, bērna veselībai svarīgiem pakalpojumiem kā fizioterapija/masāža un rehabilitācija. 19% tos izmantojuši kā valsts apmaksātus, bet 5% bijuši spiesti atteikties, jo nav spējuši samaksāt. 32 % nav bijusi vajadzība pēc šādiem pakalpojumiem.

60 % ir nācies gaidīt garā rindā pie speciālista, lai saņemtu konsultāciju vai pakalpojumu kā valsts apmaksātu. Vecāki atzīst, ka rinda šķitusi pārāk gara (līdz 3 mēnešiem), jo palīdzība ir bijusi vajadzīga ātrāk. Tikai 15% atzina, ka bez maksas speciālistis ir bijis pieejams "laikā", kad to patiešām vajadzēja saņemt. 18% atzīst, ka bez rindas varējuši tikt tikai par maksu.

Pozitīvi no vecāku puses tiek vērtēts jaunais kompensējamo medikamentu jeb "M" saraksts, kas paredz atvieglojumus medikamentu iegādei bērniem. Šādu iespēju 2012.sāka piedāvāt Veselības ministrija Mātes un bērna veselības gada ietvaros. 17% vecāku jau ir izmantojuši "M" saraksta kompensācijas iespējas, 41% vēl nav izmantojuši, bet 39% vecāku nezināja par šādu iespēju. 2% izmantojuši atlaidi ne tikai medikamentiem, bet arī vakcinācijai.

Galvenie virzieni primārās bērnu veselības aprūpes uzlabošanai:

1. Izvirzīt pediatrus kā galvenos ārstus, kas primāri ņem aprūpē bērnus no zīdaiņu vecuma
2. Izvērtēt bērnu veselības aprūpes maksas pakalpojumus- kāpēc tā ir kā sistēma un kāda veida kompensācijas mehānismus var pielāgot, lai pakalpojumi kļūtu vecākiem pieejamāki?
3. Veicināt reģionālos bērnu veselības centrus, kur vienuviet ir pieejami mātes un bērna aprūpē nepieciešamie speciālisti (ģimenes ārsts>pediatrs>vecmāte>ginekologs>rehabilitologs u.c.)
4. Nodrošināt vienotu resursu vai atbildīgo valsts institūciju, kas veido un izplata veselības veicināšanas materiālus, kā arī sniedz informāciju par ārstu pieejamību, valsts apmaksātajiem pakalpojumiem
5. Nodrošināt jaundzimušo patronāžu mājās
6. Nodrošināt, ka ārstējošais bērnu ārsts (ģimenes ārsts/pediatri) savā praksē veic arī vecāku izglītošanu par profilaksi

Sagatavoja Māmiņu Klubs, Sandija Salaka, tālr: 29395519
www.maminuklubs.lv un www.maminklub.lv (krievu valodā).

* Aptaujā piedalījās 500 respondentu